

דבר העורך:

עד היום, צה"ל מאגד את הכוחות הלוחמים במסגרות אוגדתיות כמבנה הבסיסי (עוצבת יסוד). המבנה וההפעלה עברו שינויים רבים במהלך השנים, זה המצב גם בצבאות אחרים. בגיליון זה נציג מחשבות ברוח שני הצבאות – הבריטי והאמריקאי, שבהם הדגש עובר לדרג החטיבתית, כמודל המתאים יותר לתפיסתם את הלחימה כיום, מחד גיסא לחימה של חילות משלוח בפריסה גלובלית התלויה ביכולות שינוע ותחזוקה שוטפת, ומאידך גיסא לחימה כנגד כוחות של ארגונים שאינם מדינות הפרוסים על פני מרחבים גדולים, ללא קו-מגע "מסודר" והמחייבים גמישות תפעולית, תנועה ותמרון ברמה גבוהה ורצופה.

החשיבה הבריטית – בהתאמה לסדר הכוחות הבריטי וליכולות הגלובליות, מתבססת על פעולה כחלק מכוחות קואליציה המקנים את המסגרת והמעטפת הרחבה והגדולה – לבריטניה יש כיום מפקדת דיביזיה יחידה.

בגיליון זה

1	רכב קרב עתידי
5-2	חטיבת המהלום הבריטית
6	טיסות חריגות
8-7	לחימה אורבנית בתורכיה
12-9	צוות קרב סיור אלים קל
13	תקלות במוסול

החשיבה האמריקאית – בהתאמה לתפיסת מעצמה עולמית מובילה – מתייחסת לחטיבה כאל מבנה היסוד והדיביזיה (יש 11 דיביזיות סדירות בנוסף ל-8 דיביזיות במשמר הלאומי), כמסגרת תפעולית המותאמת למשימות.

המאמרים בגיליון זה עוסקים במבנה החטיבות ותפעולן בעתיד.

רכב קרב עתידי

כלי רכב רובוטיים יהיו שינוי יסודי ביכולות הלחימה של כוחות הקרקע – יכולות שאינן קיימות כיום. מידת תרומת הרובוטיקה איננה ידועה בעת הזאת מאחר שהיתרונות של בינה מלאכותית אינם ברורים עדיין.

הצבא החל לבחון הנעה אלקטרונית והיברידית לכלי רכב לא קרביים, כולל הנעה בגז טבעי, בתאי דלק ובמימן עבור כלי הרכב הקרביים.

"הצטיידות בכלי רכב אוטונומיים הנושאים אמל"ח, יהיו מרכיב קטלני מאוד בשדה הקרב העתידי!" לדברי מיילי.

הרכב הקרבי העתידי נדרש לאפשרויות הפעלה שונות: הפעלה מאוישת ובלתי מאוישת כאחת.

AUSA, ב-22 בינואר 2018

"הצבא פועל בתוכו בנוסף לשיתוף פעולה עם התעשייה כדי להרחיב בהרבה את יכולות הלחימה, כאשר אחת התוכניות היא להקנות לכל כלי רכב את האפשרות לפעול כאשר השליטה היא אנושית או כרכב אוטונומי," אמר הרמטכ"ל מרק מיילי.

"כל רכב צריך להיות עם יכולת רובוטית," הוסיף מיילי בארוחת בוקר שהתקיימה ב-AUSA ב-17 בינואר. "אלטרנטיבות לדלק, הגנה טובה יותר ומשקל נמוך יותר גם הם בסדר הקדימויות," אמר. לרכב קל יותר יש יתרונות אסטרטגיים וטקטיים.

חטיבת המהלומה הבריטית – גבריאל מולינלי – 4 בדצמבר 2017

לבחון עוצבה חדשה בת 1,500 חיילים, שתשלב מרכיבים מכל הזרועות, ובכללם חי"ר, שריון, אש, אוויר ותקשוב.

אמנם נדרש ניסוי מקיף כדי להגדיר מבנה אופטימלי, אך כבר נראה כי יש הסכמה לגבי הצורך בעוצבה קטנה יותר, בעלת יכולות רבות, וכן פעולה עצמאית הכוללת יכולות רב-ממדיות אורגניות. בשלב זה אובחנו שישה מוקדי שיפורים נדרשים: רק"ם, אש מדויקת, נ"מ, קטלניות הלוחם, ל"א ופ"ש רשת.

השיפורים ברק"מ הנוכחי שהם פתרון קצר-מועד, ניכרים בשדרוגים שנעשו באברהמס, בברדלי ובפלדין. חטיבות סטרייקר, החל באלה המוצבות באירופה, מקבלות שדרוג של עוצמת האש באמצעות התקנת טילי נ"ט ג'וואלין במחצית מרק"ם, ועמדת נשק המופעלת מרחוק של תותחי 30 מ"מ למחצית השנייה.

הצורך בדור חדש של רק"ם ברור כמו גם הצורך בשיפור הניידות והאש בעוצבות החי"ר הקל.

המודל למבנה עוצבה לשדה קרב רב-ממדי הקרוב ביותר שאליו הגיעה הצבא האמריקני בעבר היה רג'ימנט הסיור המשורין הוותיק, (שבוטל בינתיים) ששילב כוחות של טנקים, ארטילריה מתנייעת וכוח אווירי. מודל הרג'ימנט המשופר והמשודרג, שימש בסיס לרעיון לפתרון

האתגרים הנוכחיים בסיסמה "קבוצת מהלומה וסיור" (RSSG). רעיון קבוצת המהלומה נתמך על-ידי הוגי דעות בכירים בצבא כמו דאגלס מקגרור והרברט מקמאסטר.

בעוד הצבא הבריטי עוסק "בניסויי חטיבת מהלומה", המחסור באמצעים בבריטניה מעורר דאגה מה יעשה בפועל, אם בכלל, למתן מענה להמלצות הנובעות מסימולציה שנערכה במשרדים ומניסויים בשדה. ועוד יותר מזה, הצבא הבריטי כבר החליט היכן הוא רוצה להשקיע את תקציבו – ב"אייג'קס". כאשר ה"אייג'קס" צץ הוא נועד להיות מרכיב סיוור בחטיבת חי"ר משוריין. (ראה ידיעון גיליון 33 – אוקטובר 2015 ג.א.) כיום הוא מיועד לתפקיד אחר – כאילו הוא טנק בינוני. הדבר מדאיג קצינים בכירים רבים. ראוי לציין כי עד לאחרונה מה שכונה FRES רכב ייעודי, לפני ששונה שמו ל"אייג'קס", היה אמור לכלול מודל של אש בכינון ישיר, חמוש בתותח 120 מ"מ קנה חלק. לטובת ה"אייג'קס" תוכננה טבעת צריח גדולה כדי לקלוט מודל של תותח גדול, שכיום מציעה אותו ג'נרל דינמיקס בשם גריפין לדרישת הצבא האמריקאי לעוצמת אש ניידת ומוגנת (MPF). למעשה דרישה זו נובעת מהצורך בטנק

הצבא הבריטי מהמר על עתידו בהקמת חטיבת המהלומה החדשה. על-פי החלוקה לכוחות קלים, בינוניים וכבדים, החטיבה תהיה כוח בינוני, שישלב את נגמ"שי ה"אייג'קס" הזחילי עם נגמ"ש גלגלי שעתיד להירכש במסגרת התכנית ל"רכב חי"ר ממוכן" (MIV).

הצבא טרם פרסם תורה או משימות שסביבם יתמקד רעיון המהלומה, אך למעט שכבר נאמר יש השלכות חשובות.

באופן עקרוני חטיבת המהלומה אמורה לפעול עצמאית, לנוע על כבישים ולבצע משימות של חיל משלוח מעבר לים, במקומות בהם מרחבי הלחימה משתרעים על פני מרחקים גדולים. המבצע הצרפתי במאלי (ראה ידיעון מס' 8 מאוגוסט 2013 ג.א.) מצוטט כדוגמה לחיקוי: "צוותי קרב נעו שם במהירות על פני שטחים

נרחבים והכו במתקוממים בטרם יכלו אלה להשיג את יעדיהם. גורם הצלחה עיקרי במבצע הייתה היכולת של עוצבה ממוכנת עם רכב גלגלי (חלקם היו מוצבים זה כבר באפריקה ואחרים שונעו באוויר ובים), לנוע על פני מאות קילומטרים ביבשה, לחדור ולהשתלט על מרחב הלחימה.

בקצה האחר של הגישה התורתית, חטיבת המהלומה אמורה לשמש ככוח תמרון

דיביזיוני, תאבטח אגפים, תהווה מסך סיוור לפני המאמץ המשוריין בטווחים גדולים. לדברי הרמטכ"ל, גנרל ניק קרט, "חטיבת המהלומה מיועדת לשמש כאמצעי-נגד למאמצי האויב, ליצור בועות של אזורים מאובטחים."

עד שנת 2010 פעלה בריטניה בבניית כוח על בסיס חטיבות, אבל אז התבקשה על-ידי ארה"ב לבנות את הכוחות כקשת רחבה של אמצעים מסייעים ותומכים לפעולה במסגרות דיביזיוניות, כדי לוודא שתוכל להמשיך ולתרום עוצבות לחימה במסגרת הקואליציה.

אסטרטגיית הלחימה למניעת חדירה ולמניעת פעולה במרחב, פותחה על-ידי רוסיה, סין, צפון קוריה ואירן, בתקופה של השקעה מצומצמת בתמרון משולב על-ידי נאט"ו וצבאות מערביים אחרים. האיום של תורת הלחימה למניעת חדירה ומניעת פעולה, התניע בארה"ב את הרעיון לשדה קרב רב-ממדי. אמנם צוות הקרב המשוריין האמריקאי (סטרייקר) הוא רב-יכולות, אך בה בעת, הוא חסר הרבה יכולות. לכן, צבא ארה"ב בוחן מהו המבנה הרצוי של הצבא בעתיד. הוא רוצה להקים צוות קרב רב-ממדי ניסיוני כדי

נגמ"ש עם תותח 120 מ"מ חלק על מרכב אייג'קס של DG

נגמ"ש מרגמה דו-קנית 120 מ"מ על מרכב שבדי 90CV

ביבשה, באמצעות אבחון יכולות בודדות תחילה. מבנה הכוח המועדף כיום, עוצבה בהיקף מלא, נראה בעל יכולות רבות, למרות הביקורת הטוענת שמשימותיה של העוצבה הנוכחית כבר גורמות לעומס יתר.

לצבא הבריטי מוטיבציה זעומה (וגם פחות כסף) לפתרון בעיות נקודתיות והוא יזם ניסוי שכנראה מתחיל במסקנות במקום בהנחות, על מנת לאושש את התוכנית שכבר עוצבה במקום לוודא את הצרכים ולהתאים להם משהו חדש לחלוטין.

לחטיבת המהלומה, כפי שזו נראית כיום יהיו יכולות פחותות בהרבה כמרכיב בעוצבה דיביזיונית מאלה של רג'ימנט הסיור האמריקאי המוצע, לפחות במתארים מורכבים. נראה שהצבא הבריטי מקבל את הביקורת האמריקאית, ואינו רוצה להעמיס הרבה על המסגרת החטיבתית.

ראוי לשים לב לכך שיריבים פוטנציאליים, כמו רוסיה, שביצעו מאמץ שדרוג, אינם מאמינים בחטיבה עמוסה בעודף משימות. החטיבה הרוסית, מצוידת בקשת רחבה של אמצעי ל"א וסיוע אש יותר מאשר דיביזיה בריטית. הרוסים החליטו שיכולות אורגניות נרחבות ומפקדים המאומנים בהפעלתם, המצמצמים את התלות ברמת ממונה – הינם הכלים לניצחון בקרב.

בתכנון מבנה הכוחות החדש, הן ארה"ב והן בריטניה חייבות לשים לב לתורה הרוסית החדשה. רוסיה רוצה חטיבה עצמאית מבצעית כדי להבטיח שמפקדים יוכלו לממש את תוכניתם במהירות.

רמה גבוהה של תלות בהחלטות פוליטיות, עלולה להיות ממורכזת ואיטית. הרוסים מנסים לוודא שהעוצבות בשדה יפצו על

קל-בינוני, שישמש לסיוע אש ישירה כתמיכה בחי"ר קל, ואולי לעוצבה מוטסת. שני הצבאות מכירים בצורך בסיוע אש לחי"ר, צורך ברור בכל תרחיש עתידי שבו סיוע מהאוויר אינו מובטח, אבל הצבא הבריטי שתקציבו מדולדל, מנסה לתת מענה בעזרת שינוי פתאומי בתפקידי ה"אייג'קס".

המרכיב הנוסף בחטיבת המהלומה הבריטית הוא רכש של משפחת כלי רכב גלגליים לחי"ר. זהו פרויקט הנקרא MIV – התוכנית מוקפאת פחות או יותר. מדובר ברכב 8X8 שמשקלו 30 טון עם עמדת נשק נשלטת מרחוק של מקלע 12.7 מ"מ – אף על פי שלקחים שהופקו מהניסויים, המליצו על צריח עם תותח 30 מ"מ, המורכב כיום על סטרייקר באירופה.

חטיבת המהלומה אמורה לכלול שני גדודי חי"ר עם MIV ושני רג'ימנטים לסיור עם "אייג'קס", ואחת המשימות מוגדרת כ"שריון בינוני" לתמיכה בחי"ר והאחרת לפעול כסיור.

כדי לאפשר את פרויקט המהלומה הצבא הבריטי, נאלצו לקצץ בתוכנית בניין הכוח במקומות אחרים, ובכללם הסבת אחד (מתוך שלושה) מרג'ימנטי הטנקים. עד לאחרונה, רג'ימנט הסיור "רויאל לנסרס" תוכנן כדי לשמש את היחידה המוסבת ל"אייג'קס", אבל כעת, נועד רג'ימנט הטנקים (צ'לנג'ר 2) להסבה ל"אייג'קס", כבר

נגמ"ש אייג'קס של DG עם צריח לא מאויש ותותח 40 מ"מ

בשנת 2019 – זמן רב לפני סיומו של הניסוי בחטיבת המהלומה, ועתה תוהים לגבי מידת השפעתם של ממצאי הניסוי על ביסוס תורת הלחימה, מבנה הכוח וציודו.

צבא ארה"ב תוקף את הבעיה באופן שיטתי יותר, ומסתייע בסדרת ניסויים אובייקטיביים יותר כדי להחליט מהו המבנה האידיאלי ליחידות הלחימה

המרכיב האווירי הצמוד במודל הרג'ימנט הראשון מתוגבר ביחס למה שקיים כיום וגם גדול בהיקף משמעותי לעומת מה שהיה ברג'ימנט העבר כאשר חלקו העיקרי הוא כטב"מים.

בהצעת מקגרור, הכמות וסוג המסוקים המאוישים ירד דרמטית, כוח אש ניתן בעזרת סוללה גדולה עם חימוש פזיר, המפצה על אובדן מסוקי התקיפה אפאצ'י - ומקל משמעותית מהעומס על הלוגיסטיקה.

הבדל אחר בין שני המודלים הוא שמקגרור מציע רג'ימנט המבוסס על תמרון גדודים משוריינים, הוא רואה את הרג'ימנטים נלחמים לבדם ומוקפים באזור לחימה דחוס ולחוץ ללא דרג עורפי. ארבעת הגדודים נעים ונלחמים בקופסה דמיונית של 60 עד 80 ק"מ, עם כוחות הסיוע וסיוע האש במרכז.

שתי הגרסאות מציעות עוצבה של "כל הזרועות, כל הביצועים" המתמרנות יחדיו להשמדת האויב, פועלות כמשמר קדמי ומאפשרות לעוצבות העוקבות לפעול.

הרג'ימנט שמציע מקגרור הוא בינוני במשקלו ויש רק סוג אחד של רק"ם לפריסת מירב האש בחתימה הקטנה ביותר בקרקע. משמעותו פחות משקל, הוא צורך פחות תחזוקה, נפרס מהר יותר ובקלות רבה יותר. מנגד, הרג'ימנט של מקגרור דומה ביותר לרעיון בבסיס חטיבת המהלומה הבריטית. העקרונות הדומים מייצגים שאיפות של מונחי משקל ופריסה: החטיבה הבריטית תשתמש ב"אייג'קס" (וב-MIV) הדומים במונחי חתימה לפומה. אך בו בזמן יש הבדלים משמעותיים במיוחד במובני כוח האש. מקגרור מתרחק מתומ"תים. במקום הפלדין בסיוע לתמרון המשוריין הוא מדמה פומה עם צריח תותח AMOS עם שני קני מרגמה 120 מ"מ מקבילים.

פומה, יכולה להחליף את הברדלי וגם את האברהמס. הוא מדמה דגם של פומה עם צריח לא מאויש חמוש בתותח 120 מ"מ, חלק קנה או עדיף עם תותח חדש 130 מ"מ המפותח על-ידי ריינמטל.

דגם של פומה יכול להיות גם עם הגנת נ"מ לגובה נמוך כנגד כטב"מים עם צריח של סקאיי ריינגרס ותותח 35 מ"מ. בשני המודלים, הרג'ימנט מגיע עם כוח אש טוב בהרבה מזה של חטיבת המהלומה הבריטית. יש לו אש עומק אורגנית וסיוע. יש לו הגנת נ"מ אורגנית; כולו על זחלים ואינו חוזה הפעלה בו זמנית של עד ל-60 מוקדים וכיסוי של עד 2,000 ק"מ כפי שחטיבת המהלומה אמורה לכסות.

מבחינה לוגיסטית, הרג'ימנט ערוך עם אחידות לוגיסטית רבה יותר מאחר שהכול מבוסס על הפומה. בכמה מובנים מקגרור חוזר למודלים הבריטיים של FRES או ה-FCS האמריקאי.

כך במהירות פעולתו. הסיכון החדש למערב הוא האם יתעכב בגלל מעבר דרך המפקדות בכל החלטה? תלות רבה ברמת ממונה בתוספת מגבלות קצרות-ראות של דרג פוליטי והשפעת דעת קהל ומדיה, מציבים את העוצבות המערביות במצב של נחיתות קבועה.

היו אלה היכולות של רג'ימנט הסיוע שגרמו להצלחות ההתמודדות גם עם כוחות מיומנים ביותר, כמו התוקפנות והעצמאות של המפקדים שהביאו להצלחת הקרב ב-26 בפברואר 1991 כנגד משמר הרפובליקה העיראקי - מקמאסטר מכיר את זה היטב - הוא היה שם.

יש שתי גרסאות לפחות לרג'ימנט הסיוע. האחת, קרובה יותר למבנה הישן, מאחר שהיא נבנית על בסיס של טנקי אברהמס ונגמ"שי ברדלי, בעוד השנייה - שקולונל מקגרור מקדם במרץ - יותר יצירתית ונועזת, מכיוון שהיא חוזה בניין צוותי קרב על בסיס הפומה הגרמני שאינו שונה בהרבה מה"אייג'קס" הבריטי.

שתי הגרסאות צמודות לאותו רעיון בסיסי, שהוא גם המרכיב המרכזי ברג'ימנט הסיוע הוותיק שפס מהעולם: צוות קרב משוריין משולב, הממקסם ניידות מוגנת-שריון ועוצמת אש, הלוחמת באופן מבוזר, עצמאית למחצה ולטווחים ארוכים, ונתמכת במודיעין ובניטור, ובסיוע אש מרכזיים. הרג'ימנט מן העבר יכול גם להיות מתוגבר באש עומק, אבל מעולם לא הייתה לו יכולת אורגנית כזו. כדי לשלב אש קרבית ברג'ימנט הסיוע, יש לו MLRS. צבא ארה"ב תוקף את החוסר באש צמודה בכמה תוכניות: לדיוק פגיעה במטרות חימוש מדויק, הוא יסתייע בטילים חדשים שיכפילו את כמות הטילים המוכנים לירי למשגר ועשויים להגיע לטווחים בין 300-500 ק"מ (ראה ידיעון מס' 47 נובמבר 2016 ג.א.). תוכנית אלטרנטיבית עוסקת בראש הקרבי עם מגוון רחב של יכולות תקיפה, אחרי ביטול הפרויקט של רקטות עם חימוש פזיר, בגלל החשש מפיזור ומפגיעה באוכלוסייה.

נגמ"ש גלגלי קנדי 8X8 בוקסר מתחרה במרכז לרק"ם לחי"ר

נגמ"ש פומה עם תותח 30 מ"מ

גם מרעומים עם תיקון כיוון לפגזים סטנדרטיים, מופיעים גם הם במסמך כבר יותר מעשור. יש דוגמאות נוספות בשפע. מערכת ה-EW החדשה בוטלה ולא נראה סימן למערכת מחליפה. מערכות איכון אש כמו "קובר" יצאו משירות, ומה שנותר הוא מכ"מ קצר טווח "ממבה". הנגמ"ש המיושן FV 432 שבו נדרש להחליף הרבה דגמים, נדחק מתקציב 2016.

בהינתן כל המגבלות, האם חטיבת המהלומה וה-MIV הם שימוש נכון בכסף? צבא ארה"ב סוגר פערים נקודתיים, בעודו מתאמץ להעלות כיצד לחבר מרכיבים שונים יחד.

הצבא הבריטי, שתקציבו זעום, צריך לעשות אותו דבר, במקום לנסות ולהצדיק מבנה חטיבתי שמישהו כבר החליט לגביו, כשאין סיבה ברורה להאמין שהדבר יצלח.

המציאות העגומה של "הדיביזיה הלוחמת", תציג דמיון רב יותר לרג'ימנט האמריקאי במודל הראשון. זו המציאות שהצבא צריך להתמודד איתה. אולי רג'ימנט כזה יכול להיות בסיס לפתרון ללחימה רבת עוצמה מודרנית, שהצבא הבריטי יוכל לישם, תוך שימוש בצידוד זמין ממילא למלחמה בעצימות גבוהה, וכך יותר את התקציב הזעום לסגירת פערים.

ניתן לממש את מודל מאלי עם נגמ"שים ו"אייג'קס" בסיוע כאשר יידרש. אבל לחימה בעצימות גבוהה – שנראית פחות סבירה – צריכה להוביל את תוכניות הצבא מאחר שזו האפשרות המייצגת את האיום הקיומי.

הרג'ימנט בשתי ההצעות נראה הגיוני יותר מאשר חטיבת המהלומה. יש להם תשובות לבעיות שזוהו על-ידי הצבא. יש להם כוח אש רב בהשוואה לתמרון באמצעות כוחות מרמה גבוהה ושכנה. יש להם אש אורגנית לעומק, או לפחות כדי לתת תגובה הולמת, אם לא תגובה עדיפה, למסת האש של הארטילריה הרוסית הזמינה למפקדים. יש להם הגנת נ"מ אורגנית כנגד כטב"מים. בהצעת מקרגור השימוש בתובה אחידה למרבית הרק"מ הוא יתרון לוגיסטי ברור.

נראה כי חטיבת המהלומה הלכה לאיבוד בדרך, בעודה מנסה להחליט אם היא חטיבה בינונית, לתרחיש כמו במאלי, או חלק מדיביזיה לקרב בעצימות גבוהה. מחציתה גלגלית לתמרון עמוק וארוך על גבי כבישים עם אש אורגנית מעטה או בכלל ללא אש. המחצית השנייה היא זחלילית עם תותח 40 מ"מ מצוין, אבל, ללא שום טילי נ"ט או תותחים חלקי קנה שיתמודדו עם שריון האויב, ואין סימן לנ"מ אורגני להתמודדות עם כטב"מים.

המרכיב הארטילרי עומד להיות שתי סוללות של 8L 11, תותח קל, ושני צוותי בקרת אוויר. זה הגיוני למודל של מאלי, שבו עליונות אווירית מובטחת. אבל הוא כלל לא מתאים ללחימה קונבנציונלית מול צבאות, כאשר תיקו אווירי הוא המצב הטוב ביותר שניתן להשיג מול אויב שעליונותו באש ארטילרית ידועה.

הבטחתה של רציפות הפעולה עודנה בעיה פתוחה מאוד. ובכל זאת, עדיין יש הרבה שאלות פתוחות. חטיבת המהלומה ערוכה ליעדים שלה, היא גם הרבה יותר פתוחה ליוזמות מכפי שנראה הרג'ימנט האמריקאי.

בעוד שהצבא הבריטי מודע לפחות לחלק מהפערים, אין נתיב ברור לפתרונות. כך למשל, לארטילריה הבריטית יש תוכנית ל"מערכת רקטית ארוכת טווח", שלבסוף הופיעה בתוכנית ההצטיידות בשנת 2016, אבל זה אינו בהכרח מבטיח, כאשר אנחנו נזכרים בצוותי בקרת האוויר שהיו בתוכנית כבר לפני עשור. "יכולת אש מדויקת" המשלבת חימוש מדויק לפגזי 155 מ"מ כמו

הפנטגון חושש מסיכוני טיסה של רוסיה בסוריה – ואדים סאביסטי – 16 דצמבר 2017

מזכיר ההגנה מאתיס אמר, שלא ברור אם אותם מקרים היו טעויות כתוצאה מחוסר ניסיון או נבעו משחצנותם של טייסים צעירים הנחושים לייצג את צבאם; "אני לא מצפה לשלמות, אבל אני גם לא מעוניין בתמרונים מסוכנים ואנחנו צריכים לפתור זאת... כיום, איני יכול לומר לכם אם זו רמה נמוכה של טייסים, או טייסים המנסים לעשות משהו לא חכם."

מאז שמוסקבה נכנסה למלחמה ב-2015, השתמשו רוסיה וארה"ב בקו תקשורת חם למקרים כאלה – נעשה שימוש מתמיד בקו הזה. הפלת מטוס רוסי או התנגשות באוויר עלולים לגרום מיד להגברה דרמטית של הדגש על הפעילות בסוריה ולהביא לפעולת תגמול רוסית.

"הדאגה העיקרית של הקואליציה היא שמא נקלע למצב של הפלת מטוס רוסי מאחר שזו מהווה סכנה לכוחות הקרקע שלנו." אמר פיקארד

"אין לנו שום כוונה להילחם ברוסים ובסורים – אנחנו כאן כדי להביס את דאע"ש – כלומר מי שמאיים על הקואליציה או על כוחות ידידותיים לנו באוויר או על הקרקע – אנחנו נביס אותם." "במהלך התקרית ביום רביעי, מטוס ה-F 22, הפעיל מוץ ונורים כדי להניע את המטוס הרוסי לעזוב את המרחב, ואחד הטייסים נאלץ לתמרן בתוקפנות כדי להימנע מהתנגשות" אמר דובר הפנטגון, אריק פהון.

"במהלך התקרית ובעקבותיה, התקשרו מנהיגי הקואליציה לקצינים רוסיים בקו החם כדי לנסות ולהרגיע את המצב ולמנוע שיקולים אסטרטגיים מוטעים." ציין פהון.

על-פי האומדן יותר מ-340,000 אזרחים נהרגו במלחמה בסוריה ומיליונים הפכו לפליטים.

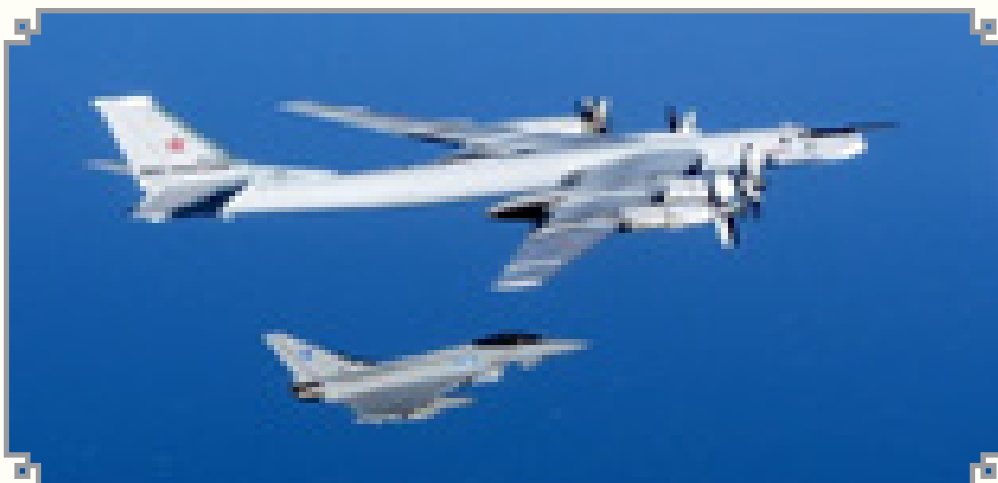
מדברי קולונל גנרל סרגי רוצקוי למטכ"ל הרוסי במוסקבה.

הפנטגון מתריע על טיסות מסוכנות של טייסים רוסיים בסוריה, שעלולות לגרום לטעויות או אפילו למצב קיצון שבו מטוס אמריקאי יירט ויפיל מטוס רוסי. פקידי רשות הצביעו לאחרונה על אירוע מסוכן, ביום רביעי (ב-13 בדצמבר) יירטו זוג מטוסי F 22, שני מטוסים רוסיים מעל אזור בסוריה, שבו על-פי הפנטגון לא היו אמורים לפעול.

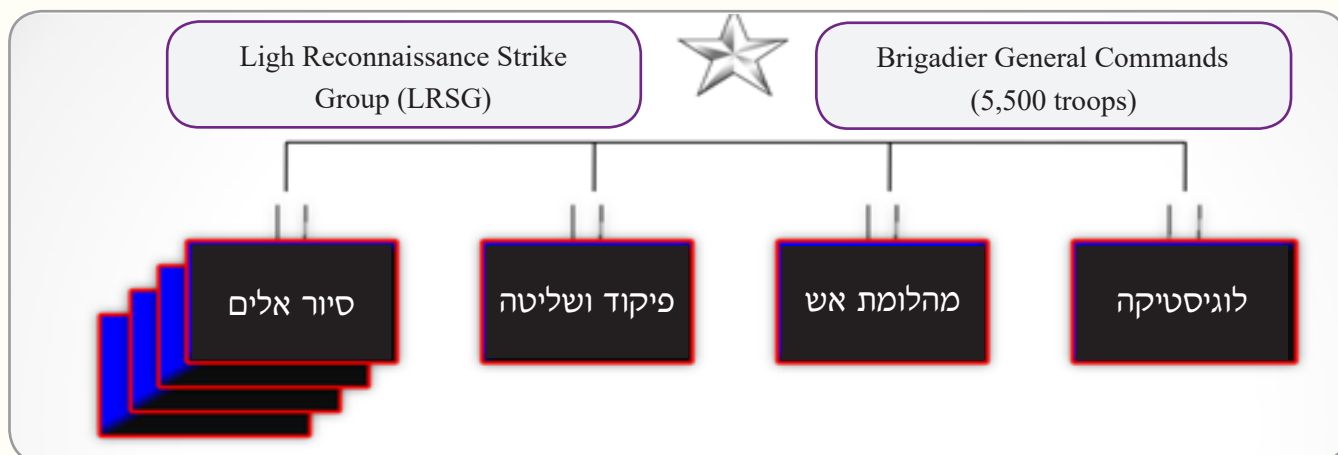
האירוע התרחש כאשר הפעולות שנותרו לקואליציה הנתמכת על-ידי האמריקנים נערכו בשטח שהצטמק לכדי כ-40 קמ"ר סביב אלבו קמל במזרח סוריה שנמצא באזור הגבול עם עיראק. כוחות הקואליציה מסייעים מהאוויר לכוחות כורדיים וסוריים בלחימתם על הקרקע לסילוק שרידי כוחות דאעש ממזרח לנהר הפרת. במסגרת הסכם בעל-פה הרוסים שתומכים בנשיא אסד, אמורים לפעול רק במערב סוריה.

סא"ל דמיאן פיקארד, דובר של חיל האוויר במזרח התיכון, הציג סדרת מקרים שבהם טסו מטוסים רוסיים ממזרח לפרת, ללא הודעה מוקדמת לקואליציה. ב-15 בנובמבר שני מטוסי A 10 כמעט הגיעו להתנגשות עם SU 24 רוסי שהתקרבו עד ל-90 מטר מהם – סכנה של ממש במונחים אוויריים.

"טייס A 10, נאלץ לבצע תמרון הגנה התקפי כדי להימנע מהתנגשות" אמר פיקארד. "ב-17 בנובמבר, שני מטוסי F 22 ירטו מטוס SU 24 חמוש, שטס מעל כוחות הקואליציה ולא הגיב לקריאות ברדיו. הטייס האמריקאי היה במצב של ירי... למזלנו הטייסים גילו איפוק, אבל במצבים דומים ה-SU 24 עלולים לאיים על כוחות ארה"ב ואז טייסינו עלולים בהחלט להיות במצב של יצירת מגע" הוסיף פיקארד.

צוות קרב סיור אלים קל – גרסת דאגלס מקגרגור – ינואר 2015

צוות הקרב סיור אלים, מרכז יותר כוח תחת פחות מפקדות, משטח את מערכות הפיקוד והשליטה, משלב אמצעי רמה ממונה בגדוד המודיעין – ללא מפקדת דיביזיה בתווך, מבטל את רמת האל"ם בשרשרת הפיקוד, מדגיש ביצועים לא אורך חיים לצח"ם הסיור האלים, נדרש ציוד חדש ביעוד שילוביות וביצירת אמינות לאמצעי יבשה בניידות, אש, מיגון ומשך פעולה אורגני, תחת פיקוד ושליטה של רמה ממונה משולבת.

צוות הקרב ישלב את כל הזרועות

- 452 נגמ"שי פומה
- 68 נגמ"שי פו"ש
- 132 נגמ"שים עם תותח
- 200 נגמ"שי לחימה חי"ר
- 52 נגמ"שי מרגמה 120 מ"מ דו-קנית
- 236 רכבי לוגיסטיקה – על בסיס תובת פומה
- 32 פינוי רפואי
- 16 אחזקה
- 48 חילוף
- 76 שימוש כללי
- 64 מכליות וטיהור מים

עיקרי ההצעה –

צוות הקרב מתנתק מתפיסות מלה"ע II, המלחמה הקרה ותפיסת החטיבה הבינונית (BCT):

- מרחיב את מגוון היכולות האסטרטגיות של הצבא
- עוצמתו גבוהה מסך אמצעיו – סינרגיה מאגברת
- משלב בין יכולות מרחבי היבשה, האוויר והים המתבטא בקטלניות וצפיפות נמוכה
- עיקרו תמרון, הים ומודיעין, ויכולת תפקוד במסגרת כוח משולב
- מיועד לחדור ולעקוף את התנגדות האויב, לכתר, להשמיד קבוצות קרב אויב סדור או מיליציוני
- יש בו יתירות לחוסן והמשך תפקוד תחת פגיעות והתקפות נגד הכללים החדשים
- בעבר היה לצבא זמן רב להתארגן ולהבנות – כיום זה לא כך
- עוצמה נמדדת בכוח שניתן להפעיל "עכשיו", לא בגיוס והכשרה ארוכים
- תמרון צבא היבשה צריך לעבור מתפיסת שטח להתמקדות בכוחות האויב
- ניצחון בכל רמה (אסטרטגית, מערכתית וטקטית) מחייב לחימה התקפית ואחדות המאמץ

ההבדלים בין החטיבה הבינונית וצוות הסיור האלים:

לוחמים	גדודים / צוותי קרב	העוצבה
4,500-4,000	3 גדודי תמרון	חטיבה בפיקוד אל"ם
	גדוד אש	
	גדוד לוגיסטיקה	
5,500	4 צג"ם סיור אלים	צח"ם סיור אלים בפיקוד תת אלוף
	גדוד מהלמת אש	
	גדוד מודיעין	
	גדוד לוגיסטיקה	

בצג"ם 750 לוחמים

- פלוגת מפקדה - 330 לוחמים
- פלוגת סיור אלים 3*125 לוחמים בפלוגה = 375 לוחמים
- פלוגת סיוע אש - מרגמה 120 מ"מ דו-קנית ע"ג נגמ"ש - 45 לוחמים

רכב צג"ם לוגיסטי

- 66 רכב פינוי וטיפול רפואי
- 42 רכב אחזקה קדמי
- 235 - רכב הספקה
- 177 מכליות כולל טיהור מים

מטה צוות קרב הסיור האלים

- מפקד - תת-אלוף כפוף ישירות לפיקוד המשולב
- רמ"ט - אל"ם
- סא"ל - קצין אג"ם - תמרון
- סא"ל - קמ"ן - (תאי מודיעין מפוצלים בין תמרון ואש)
- סא"ל - מתאם האש - אוויר, ים, יבשה
- סא"ל - לוגיסטיקה וכוח אדם
- תפקידי מטה נוספים - יחסי ציבור, מידע

השוואת סד"כ צבא ארצות הברית

- סד"כ נוכחי - 32 חטיבות בינוניות - 144,000 חיילים
- 13 חטיבות חי"ר
- 12 חטיבות שריון
- 7 חטיבות סטרייקר

הרכב צוות קרב מהלומת אש - 770 חיילים

- 9 משגרי רקטות MLRS
- 16 נגמ"שי סיור איכון
- 18 נגמ"שי נ"מ
- 16 מסוקי אפאצ"י E64-AH
- 24 צוותי בקרת אש ואיכון מטרות

חטיבות מוגברות הפועלות במסגרת דיביזיה וקורפוס - כ-4,500 חיילים בחטיבה (הן מצוותות בדיביזיה ובקורפוס כדי לתמוך בסד"כ של 10 דיביזיות)

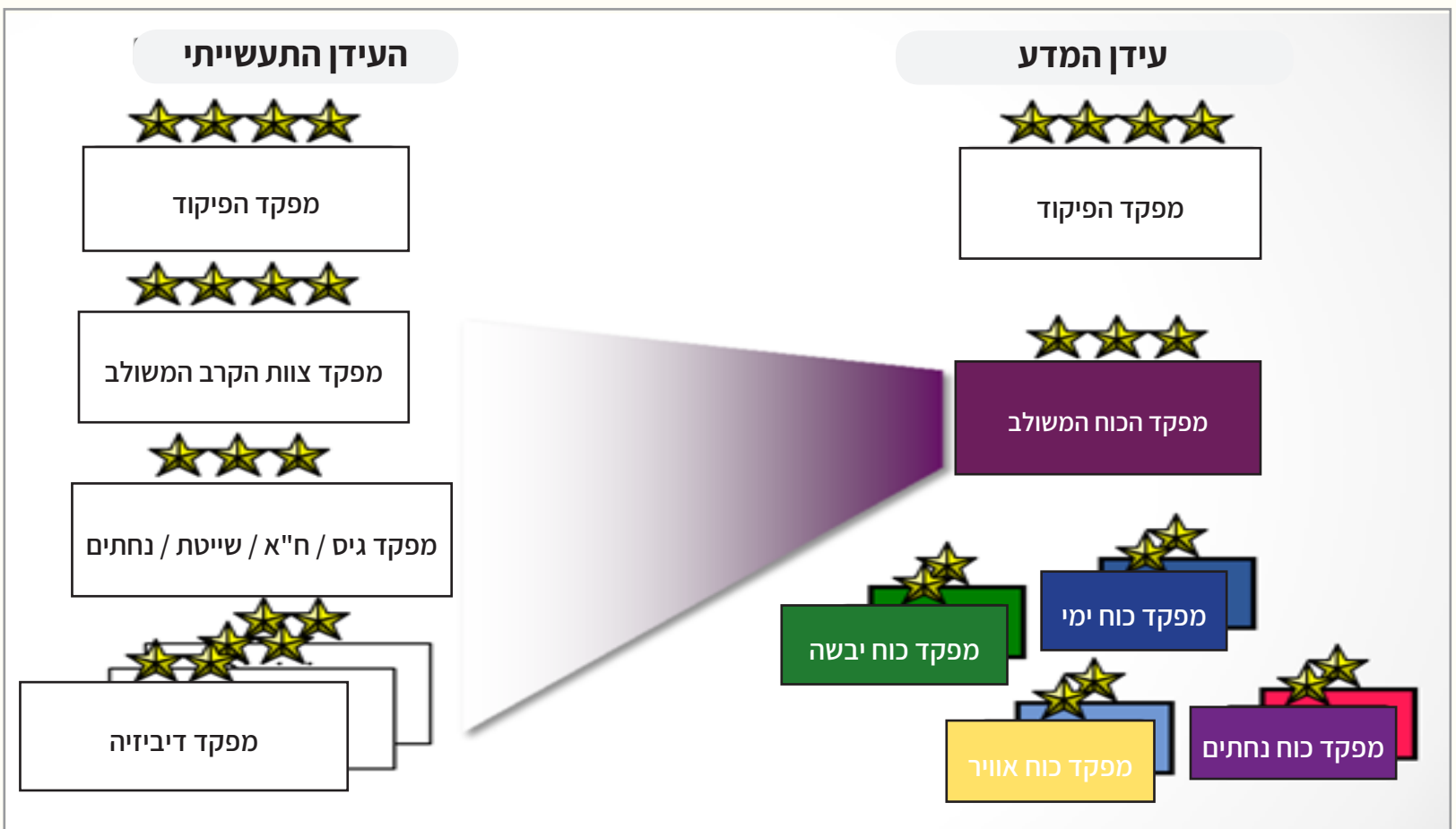
סד"כ מוצע - 26 צוותי קרב סיור אלים - 138,000 חיילים

- 4 צג"ם סיור אלים - 22,000 חיילים
- 12 צג"ם תמרון - 66,000 חיילים
- 6 צג"ם חי"ר - 35,000 חיילים
- 4 צג"ם יביל אוויר - 15,000 חיילים

הרכב צג"ם פיקוד ושליטה

- 18 מסוקי בלק הוק
- 8 רק"ם גישור
- 12 רק"ם הנדסי לפינוי מוקשים

עידן המידע

עידן התעשייתי

מפקד הפיקוד

מפקד צוות הקרב המשולב

מפקד גיס / ח"א / שייטת / נחתים

מפקד דיביזיה

עידן המדע

מפקד הפיקוד

מפקד הכוח המשולב

מפקד כוח יבשה

מפקד כוח ימי

מפקד כוח אוויר

מפקד כוח נחתים

כלבים זקנים, תחבולות חדשות: לחימה אורבאנית במלחמתה של תורכיה נגד ה-PKK

מאת: מרגריטה קונאייב ובוראק קאדרקאן

רקע

השבירה התרחשה ביולי 2015, כאשר אנשי יחידות טרוריסטים מתאבדים של ISIL הרגו יותר מ-30 אנשים בעת שצעדו בהפגנה שלוה שהביעה תמיכה במלחמתו של YPG. ה-PKK הגיבה ברציחתם של שני קציני משטרה והאשימה את הממשלה בכישלון ההגנה על האזרחים הכורדים. הנשיא רספ טאיפ ארדואן ומפלגתו, מפלגת הצדק והקידמה - AKP, האשימו אז את ה-PKK בהכשלתו של תהליך השלום והגיבו בחומרה רבה.

לקראת סוף החודש, תורכיה וה-PKK כבר ניהלו מלחמה. אלא שאופיו של העימות השתנה, כמדומה: לראשונה מאז 1984, הקרב מתנהל בתוך הערים. התפתחות חדשה זו מובילה לשלוש שאלות: ראשית, מדוע בחרה ה-PKK להתמודד בערים משנת 2015 ואילך? שנית, אילו אסטרטגיות וטקטיקות נקט כל אחד מהצדדים במשך השלב העירוני הזה בעימות? שלישית, מהן התוצאות לטווח ארוך של הקרבות העירוניים ההרסניים?

ההתמקדות בערים

נראה כי מאחורי החלטת ה-PKK להעביר את המערכה אל הערים קיים רציונל כפול: ראשית, יש לערער את טענותיה של אנקרה ל"ריבונות" ולשליטה מעשית במרכזים עירוניים, ושנית, כדי לגייס תמיכה ציבורית בקרב האוכלוסיות הכורדיות יש לחשוף את אופייה האלים של המדינה התורכית. בסופו של דבר, ה-PKK רצתה לחולל התקוממות המונית בקרב האוכלוסיות הכורדיות בתורכיה, ולכפות ויתורים על אוטונומיה אזרית. במרוצת תהליך המשא ומתן, צמצמה אנקרה את הפעולות נגד הטרור, מה שאפשר ל-PKK להרחיב את השפעתה הפוליטית ונוכחותה הצבאית באזורים עירוניים. למעשה, מיליצית הנוער העירונית YDG-H (תנועת הנוער הפטריוטי המהפכני), הוקמה ב-2013 – ובאופנים מסוימים נועדה לבלום את תהליך השלום. אבל מה שדחף את הקבוצה להתמודד עם ערים לקראת יולי 2015, היה שילוב של גורמים מקומיים ואזוריים שתגבר את ה-PKK, והזין את האופטימיות שלה לגבי האפשרות למרד המוני.

בחזית הפנימית, ה-PKK חשה מחוזקת הודות לעלייתה של המפלגה הדמוקרטית העממית HPD – מפלגת האופוזיציה הפרו-כורדית, והנוטה לשמאל. באוקטובר 2014, מילאה HPD תפקיד מרכזי בגיוס הכורדים של תורכיה, במחאה נגד שוויון הנפש שגילתה AKP כלפי מאבקם של הכורדים הסוריים בקובאנה. לאחר מכן, ביוני 2015 נחלה המפלגה הדמוקרטית העממית ניצחון גדול בבחירות לפרלמנט, ניצחון שמנע מה-AKP את הרוב השלטוני עליו הסתמכה מאז שנת 2002. ה-PKK התייחסה לשינוי הזה במאזן הכוחות הפוליטי, כאות להתעוררות פוליטית בקרב הכורדים הטורקים, והדבר העלה את האופטימיות שלה לגבי

ה-PKK נוסדה בשלהי שנות ה-70 של המאה הקודמת, כארגון מרכזיסטי-לניניסטי שמטרתו לכונן טריטוריה כורדית אוטונומית בתורכיה. על פי האסטרטגיה המאואיסטית של "מלחמת העם", התמקדה הקבוצה באינדוקטרינציה שמאלית והסתייעה בטקטיקת גרילה כפרית נגד כוחות הביטחון בתורכיה באזורים הכפריים. בשיאה של האלימות במדינה, בשנות ה-90, נאלצו מאות אלפי אזרחים לברוח או שהם פונו בכוח על-ידי הממשלה, וכך היה גם עם כ-3,000 כפרים כורדיים. מאז תחילתו של המאבק המזוין למען הגדרה עצמית לכורדים ב-1984, הסתמכה מפלגת הפועלים של כורדיסטן ה-PKK, בעיקר על טקטיקת הגרילה הכפרית. לפיכך השתוממו משקיפים רבים כאשר אלימות חסרת תקדים פקדה את הערים הגדולות והקטנות באזור שבו יש לכורדים רוב, לאחר קריסתה של הפסקת האש בין ממשלת תורכיה לבין ה-PKK ביולי 2015. אף שהיה זה שינוי בולט מסגנונה הכפרי המסורתי של ההתקוממות, הרי שהמעבר של ה-PKK לערים, שיקף מגמה רחבה יותר בעימותים מודרניים: הופעתה המחודשת של לחימה עירונית.

במרוצת חמש השנים האחרונות, ערים כמו מוסול בעיראק וקובאנה בסוריה, הוחרבו כמעט כליל במלחמה נגד ISIL ואילו נשיא הוועד הבינלאומי של הצלב האדום, תיאר את הלחימה על העיר חאלב בסוריה: "אחד העימותים העירוניים ההרסניים ביותר בתקופה המודרנית" במזרח אוקראינה, אף על פי שחלק גדול מהלחימה מתרחש באזורים הכפריים, כוחות המדינה ממשיכים להילחם מעת לעת בבדלנים הנתמכים על-ידי רוסיה בעיר דונייצק. ואילו במדינות אפריקה המזרחית, הלוחמה העירונית פשטה בבירותיהן של הרפובליקה המרכז-אפריקנית, בדרום סודן, סומאלי וחוף השנהב.

מגמה מתעצמת זו של לוחמה אורבנית דורשת הבנה מעמיקה יותר של גורמיה, התנהלותה ותוצאותיה. ה-PKK הוציאה לפועל כמה וכמה תקיפות טרור בערים ברחבי מזרחה של תורכיה במרוצת הזמן הזה, אבל ליבת ההתקוממות נותרה באזורים הכפריים וה-PKK מעולם לא התמודד ישירות באזורים עירוניים. מאז 1984 יותר מ-40,000 בני אדם מצאו את מותם בעימות זה. ב-2013 המלחמה הגיעה לכדי שוויון, ושני הצדדים פתחו בתהליך מו"מ חסר תקדים. ה-PKK הסכימה להפסקת אש והממשלה הכירה רשמית בתרבות הכורדית ובזכויותיה הלשוניות, וכן בהשתתפות פוליטית רחבה יותר. אבל היחסים החלו להידרדר בסתיו 2014, כאשר תורכיה סירבה לסייע לחברי YPG, "יחידות ההגנה העממיות", ארגון בעל קשר הדוק עם ה-PKK, ששם קץ למצור של ISIL על העיר הכורדית קובאנה שבסוריה. נקודת

במיוחד באופן הכנתם של מארבים ומטענים מאולתרים. יתרה מזאת, כמה מפעילי PKK ו-YPS למדו את הטקטיקה של לוחמה עירונית מהלחימה בקובאנה, שם נחשפו גם הם לשיטות הלוחמה העירונית של ISIL.

קשה מאוד להתכחש לתווי הדמיון הניכרים בין טקטיקת הלחימה העירונית של PKK ו-YPS לבין אופן הלחימה בקובאנה. אלה כוללים חפירות ותעלות שנועדו למנוע מכלי נשק כבדים להתקדם לתוך איזורי השליטה שלהם, שימוש במטעני צד כדי להקשות על תנועתיהן של שיירות משורינות, הטמנת מטענים ממולכדים, תליית סדינים ווילונות נגד צלפים וסוירים אוויריים, כמו גם גרימת חורים בקירות הבתים כדי לאפשר מעבר בטוח בין הבניינים.

הממשלה, הגיבה בתחילה ב"פעולות נגד-טרור". בין יולי לנובמבר 2015, היא הסתמכה בעיקר על "יחידות לחימה משולבות" שכללו יחידות למבצעים מיוחדים של המשטרה, יחידות למבצעים מיוחדים של הז'נדרמריה, קומנדו וכן צוותים אחרים שנועדו למבצעים מיוחדים, כמו גם יחידות צבא משורינות. בעוד אשר בכמה אזורים ההתנגשויות נותרו מינימליות, ערים כמו צ'יזרה, סילופי, עידיל וסור, ספגו לחימה עזה בעת שלוחמי קומנדו מגובים בצלפים ובמשטרה עברו מבית לבית וחיפשו מורדים כורדים.

כאשר האמצעים הללו לא אפשרו להשיב את הסדר על כנו, השתנתה האסטרטגיה של הממשלה ושיקפה את הדוקטרינה הצבאית המסורתית בלוחמה עירונית: יש לצור על העיר ולבודד אותה לפני ההתקפה, כדי לנתק את התמיכה הלוגיסטית לאויב שנמצא בפנים, יש להחליש את יכולותיו ואת רצונו להמשיך ולהילחם. כך נפרסו כוחות נוספים שכללו דיביזיות רגלים, ארטילריה ושריון כמו גם חיל האוויר התורכי. עוצר הוטל בכ-30 אזורים עירוניים ובכמה אתרים כפריים ברחבי דרום-מזרח, ושכונות מגורים שלמות נסגרו למשך שבועות וחודשים רצופים.

לעתים קרובות, מבצעים צבאיים המתנהלים בערים הם הרסניים ביותר, והעימות הזה לא יוצא מהכלל. כך למשל, חלק מהלחימה הקשה ביותר התרחשה בצ'יזרה, סמוך לגבולה של תורכיה עם סוריה ועיראק, שבה הרחובות הצרים והמתרסים הקשו על הכוחות התורכיים לפתוח לעצמם גישה, מבלי להיחשף לאש הצלפים ולהתקפות של מטענים מאולתרים. אחר כך השתמש הצבא בשריון ובארטילריה כבדה כדי לרסק בניינים בלא שהתייחס כלל לאזרחים שהיו עדיין לכודים בתוכם. במקרה מסוים, מחריד במיוחד, נהרגו לא פחות מ-189 דיירים מקומיים, כאשר כוחות טורקיים הסתערו על שלושה מרתפים בבתי מגורים שבהם מצאו מאות בני אדם מחסה מהלחימה. ביוני 2016 נסוגו הכוחות הכורדיים מהמעוז העירוני האחרון שלהם באזור נוסאייבין, ואילו העימות חזר להתנהל באזורים חקלאיים.

תוצאות הלוחמה האורבנית

לאחר כשנת לחימה אחת, הצליחו לבסוף הכוחות התורכיים לעקור את ה-PKK מהערים. אלא שלניצחון לכאורה הזה, נדרש מחיר יקר מאוד.

התקוממות המונית פוטנציאלית. ברמה האזורית, ה-PKK שאבה כוח מעלייתו של YPG והניצחון המדהים שנחלה ב"קרב על קובאנה". יצוין כי רבים מחברי ה-PKK לחמו לצד ה-YPG בסוריה ואחדים ממפקדי YPG גויסו משורות PKK. מערכת היחסים ה"אורגנית" בין שני הארגונים אפשרה ל-PKK ליהנות מהתמיכה הצבאית והפוליטית של YPG קיבל מארה"ב. זאת ועוד, קובאנה נעשתה למוקד הלאומיות הכורדית באזור. באופן הזה נתנה ל-PKK את ההזדמנות להתוות את האידיאולוגיה המרכזיסטית-לניניסטית שלה "שיצאה מן האופנה" במונחים לאומיים יותר, מה שהיה עשוי להגביר את משיכתה בעיניהם של הכורדים התורכים.

אותן התפתחויות פנימיות ואזוריות שהגבירו את יכולותיה הצבאיות של ה-PKK והעצימו את האטרקטיביות הפוליטית שלה, העצימו בתורן את פחדה של אנקרה מפני התקוממות כורדית פוטנציאלית. ממשלת תורכיה הייתה מודאגת במיוחד שמא מה שכונה "המהפכה של מערב כורדיסטן" ואשר על פי YPG הינו מהפך חברתי המבוסס על דמוקרטיה רדיקאלית, שחרור הנשים ואקולוגיה, יתפשט ברחבי תורכיה. התקפתה של ISIL על ההפגנות הפרו-PG ב-20 ביולי 2015 הייתה הקש האחרון ששבר את גב הגמל מבחינת שני הצדדים, וגררה עידן חדש של אלימות עירונית בין היריבים הוותיקים האלה.

אסטרטגיות וטקטיקות של לוחמה אורבנית

כאשר המו"מ קרס ביולי 2015, הכריזו אחדים מראשי הערים במרבית המחוזות הכורדים על האוטונומיה שלהם מהמדינה התורכית. ה-PKK שמטרתה הנרחבת הייתה לעורר התקוממות המונית, החלה לחתור ליישומה של מה שהמומחים בלימודי ביטחון מכנים אסטרטגיה של "סירוב". אך מאחר שמרבית הלוחמים המנוסים שלה היו עסוקים בלחימה ב-ISIL בסוריה, הועברה הפעילות המבצעית למיליציות הנוער של PKK שנקראה תנועת הנוער הפטריוטי המהפכני - H-YDG. לוחמי H-YDG הקימו בריקדות, הכינו חפירות והתכוננו לבצר את השכונות העירוניות ולהחזיק בהן כדי למנוע את חדירתה של הממשלה לתוך האזורים הללו, המתקראים אוטונומיים.

בתחילת דצמבר, החלו לוחמים נוספים של PKK להסתנן לערים כדי לתגבר את מיליציות הנוער המקומיות, ואילו H-YDG אורגן מחדש וגובש כגוף שמוכר עתה כ-YPS - יחידות ההגנה האזרחית. שינוי זה גרר גידול במספר האבידות של כוחות הביטחון התורכיים מירי צלפים ובמיוחד ממטעני צד, טקטיקה שלדברי משקיפים אחדים ייתכן שה-PKK למדה מאל-קעידה בעיראק.

אלא שממשלת תורכיה טענה בתוקף כי המתקוממים העירוניים האלה היו אנשי YPG או מי שאומנו על-ידי YPG. קשה להתחקות אחר קשר ישיר בין YPG לבין YPS. אבל בהתחשב בזיקות שבין PKK וה-YPG והעובדה שהערים הגדולות והקטנות בדרום-מזרח של תורכיה נמצאות מעבר לגבול המחוז הכורדי בסוריה, ייתכן כי חלק מחברי YPS אומנו על-ידי לוחמי YPG וכי הם הודרכו

אחד הסביר כי: "דרכים רחבות בעיר ועמדות ביטחון, הם אחת הדרכים לוודא כי בעיית האבטחה שנוצרה מכך שטרוריסטים נכנסים לאזור ומתבססים בו לא תתרחש שוב."

נכון לעכשיו, סיכויי השלום בין תורכיה לבין ה-PKK נראים קלושים ביותר. הקהילה הבינלאומית והגורמים שיש להם עניין בהתרחשויות, כמו ארה"ב ואולי אפילו רוסיה, צריכים לפיכך להפעיל לחץ על שני הצדדים כדי להביאם לשולחן המשא ומתן. זו משימה אדירה. אבל האלטרנטיבה גרועה ממנה.

כך למשל, אם המלחמה תחזור ותהפוך שוב לעירונית, ההתפתחות הזאת תגרור אלימות בין-קהילתית בין התורכים לבין הכורדים. יש לציין כי העימות בין תורכיה ל-PKK לאורך 34 שנותיו נותר מוגבל לדרום-מזרחה של תורכיה. הכורדים שחיים בחלקיה המערביים של תורכיה לא גויסו בתגובה על העימות העירוני המתרחש בדרום-מזרח המדינה. אבל החזרה על הלחימה בערים הייתה עלולה להגביר את הסיכויים לכך שתתחולל מלחמת אזרחים אתנית נרחבת.

מנקודת ראות אזורית, לעיתוי יש חשיבות קריטית. כאשר ISIL נסוגה מסוריה, הלוחמים המנוסים יותר של PKK וייתכן שגם חלק מחברי YPG עשויים לבחור להתרכז בתורכיה, ויביאו עימם ניסיון של שנים בלוחמה עירונית וכלי נשק קטלניים הרבה יותר מאשר אלה שהיו ל-YPS במהלך הסיבוב האחרון. התעוררותו של העימות בערים יכולה גם היא לערער עוד יותר את היציבות באזור, במיוחד אם ממשלת תורכיה תחליט לטווח ישירות את ה-YPG בסוריה, אותו היא מחשיבה ממילא כאיום חמור. מעורבות בינלאומית רצופה ואיתנה בהתווית הדרך לפיתרון באמצעות מו"מ, או לכל הפחות הפסקת אש, יוכלו למנוע את מימושם של תרחישים מסוכנים אלה.

המקרה הזה מציג שלוש תובנות מפתח לגבי טיבה, כמו גם עתידה של המלחמה בערים. טיבה של המלחמה נוגע בתהליכים שבאמצעותם קבוצות חמושות לומדות, מסתגלות ומתחדשות בסביבה ביטחונית שמשתנה תדיר. במהלך המאה ה-20, התקוממויות המבוססות בערים היו נדירות יחסית, ובדרך כלל לא עלו יפה. ובכל זאת, נסיונה של ה-PKK מוכיח שאפילו התארגנויות כפריות מסורתיות לומדות לנצל את אי-שביעות הרצון במקומותיהן וכן את רפיסותו של הממשל, ולכונן נוכחות מזוינת באזורים עירוניים. חרף נחיתותן המספרית ולמרות שבידיהן כמות נשק פחותה, קבוצות חמושות כמו חמאס הוכיחו שוב ושוב כי הן מסוגלות להוות אתגר חמור לכוחות הממשלה, כשהן מתמזגות באוכלוסייה האזרחית ומנצלות את הקרקע הפיסית המורכבת לטובתן. יש גם ראיות מסוימות לכך שהידע הזה, העוסק בלוחמה עירונית ואשר נרכש בעמל רב, נחלק בקצב הולך וגובר בין הקבוצות החמושות – ובמקרים רבים הן מחקות אותו, כפי שהיה כאשר ה-PKK וה-YPS השתמשו בטקטיקות לוחמה עירונית דומות לאלה שהופעלו על ידי בעל בריתן הכורדי, ה-YPG, ויריבן, ISIL בקובאנה. יתרה מזאת, כפי שעולה מדיווחים שהתקבלו באחרונה לגבי מורדים בפיליפינים שמשתמשים בטקטיקה של לוחמה

הגישה הנוקשה של ארדואן לשדה הקרב העירוני סייעה לו לגבש תמיכה אולטרה-לאומנית. ואולם, היא גם הובילה להרס רב בערים, לעקירתם של המונים, ולזעם גובר בקרב האוכלוסייה הכורדית לצד גינוי בינלאומי נרחב. על פי הערכתם של החוקרים בצוות המשבר הבינלאומי, מאז יולי 2015, נהרגו 3,302 בני אדם לכל הפחות, בעימותים שבין תורכיה לבין PKK ובכללם 421 אזרחים לכל הפחות. יותר מ-100,000 בני אדם איבדו את בתיהם וכ-400,000 נעקרו מבתיהם. הכוחות המיוחדים שהופעלו כדי לזהות, לטווח ולהרוג את פעילי ה-PKK וה-YPS פעלו ביעילות, אבל השיטות הברוטאליות שנקטו גרמו לניכור מצד האוכלוסייה הכורדית. ה-AKP הפסידה ב"קרב הנאראטיב". הקרבות העירוניים, במיוחד אלה שניטשו בתקשורת המערבית, לא נראו כמערכה אנטי-טרוריסטית לגיטימית נגד ה-PKK אלא כניסיון חד-צדדי מצידה של תורכיה (או מצידו של ארדואן) להעניש ולהשקיט את הכורדים בכוח פיסי.

השלב העירוני בעימות לא היה סיפור הצלחה לדידה של ה-PKK – לאחר כשלוש שנים שבמהלכן חיזקה את נוכחותם של אנשיה החמושים במרכזים עירוניים, ה-PKK עדיין לא הייתה מסוגלת לעמוד בפני תקיפה של הממשלה ולשלוט באזור באופן משמעותי. הקבוצה ספגה אבדות רבות, בעיקר בקרב מיליציות הנוער שלה, שאנשיה הוצבו בחזית הקרבות. המערכה העירונית כשלה גם במימוש מטרתה האסטרטגית הרחבה יותר – לעורר התקוממות כורדית בקנה מידה גדול. למעשה, מספרם של האזרחים שנהרגו והנזק הנרחב שנגרם לבתים ולתשתית החיונית פגעו באופן משמעותי בתמיכה המקומית ב-PKK.

אלא שבהסתכלות לעתיד, ה-PKK השיגה יתרון לטווח ארוך יותר הודות לכך שעברה ללוחמה עירונית. הלחימה בערים מושכת תשומת לב במידה רבה יותר מאשר מעשי זוועה באזורי הכפר, ומראות המוות והחורבן בערים כמו צ'יזרה, חיזקו את הנרטיב האסטרטגי של ה-PKK לגבי העימות בין המדינה התורכית לבין העם הכורדי.

לוחמה עירונית מעבר לתורכיה

השלב העירוני שנוסף באחרונה לעימות בין אנקרה ל-PKK מצביע על כך שבעתיד יתרחשו קרבות עירוניים נוספים בתורכיה. למעשה, אנקרה מצפה לכך. יצוין במיוחד כי בספטמבר הודיע צבא תורכיה על תוכניתו להקים בית ספר ללוחמה עירונית, שנועד לשפר את ההכשרה של הצבא ואת מוכנותו לקרב באזורים עירוניים ובאזורי מגורים. זוהי אינדיקציה נוספת לכך שהממשלה מבינה כי ייתכן של-PKK יש מניעים לא מבוטלים להעביר את הקרב בחזרה לערים, לנוכח גישתה המוכוונת-לביטחון שנקטה על מנת לבנות מחדש ערים שנהרסו. כך למשל החליטו רשויות השיקום לא לחזור על התכנון המסורתי של רחובות צרים ובניינים שאינם שווים בגודלם, שאפשרו למתקוממים הצעירים בשורות PKK ו-YPS לנוע בקלות ולפגוע בכוחות הביטחון. איש ממשל

ואולם כיום, פלטפורמות המדיה החברתית כמו פייסבוק, טוויטר ו-יוטיוב, מקשות הרבה יותר על המדינות לשלוט בסביבת המידע במהלך פעולות צבאיות, וכנגזרת מכך, הן מתקשות לעצב את התפיסות הציבוריות לטובתן. תורכיה, למשל, זכתה לניצחון צבאי בערים. אבל ה-PKK ניצחה כנראה בקרב הנארטיבים, במיוחד במערב. שימו לב לכך שה-PKK מוכר כארגון טרור הן בארה"ב והן באיחוד האירופי. במיוחד לנוכח עליית הפופולאריות של עמיתו הסורי והאיבה הגוברת כלפי ארדואן, ייתכן שה-PKK יצליח ביום מן הימים לנקות את עצמו בעיני המערב, במיוחד משום שמתרחש תהליך מתמשך של ריחוק גובר בין תורכיה לבין המערב. הדינאמיקה הזאת מצביעה על כך שקבוצות חמושות עלולות לבחור בפעולה נגד הערים אפילו כאשר סיכויי ההצלחה הצבאית קלושים, כלומר, אם יעריכו כי ביכולתן לעצב את הקרב העירוני בדרכים שיסייעו להן להשיג את מטרותיהן האסטרטגיות לטווח ארוך.

ובעוד אשר עוד רבים מהעימותים האלימים ביותר בעולם מתחוללים בערים כמו צ'יזרה, חאלב, מוסול, עזה, דונייצק וצנעא, ברור שהגיעה השעה, כפי שדיייד קילקאלן טוען בתוקף, ש"נגרור את עצמנו - בגוף ובנפש - אל מחוץ להרים." כי הלחימה חוזרת אל הערים.

עירונית שהופעלה במזרח התיכון, הרי ש"הפצת" הידע מתרחשת לא רק בתחומי האזור אלא גם ברחבי העולם. שנית, ככל שמתעצם הניסיון בלוחמה עירונית וגוברת הפצתו של ידע זה, ככל שקבוצות חמושות ברחבי העולם מפתחות יכולות שכאלה, יש סבירות שעיומותים בתוך הערים ייעשו שכיחים יותר ואלימים יותר. קחו למשל את הלחימה בעזה ב-2014, שבה מספר האבדות לאחר 50 ימי לחימה היה כמעט כפול ממספרם של ההרוגים במהלך שש שנותיה של האינתיפאדה הראשונה. לחימה באויב נחוש שהתכונן היטב פירושה גם שמערכות עירוניות - שידוע כי הן מתפתחות באיטיות - יארכו זמן רב עוד יותר. הקרב על מאראווי בפיליפינים שהתחולל באחרונה, נמשך חמישה חודשים בקירוב - פרק זמן ארוך פי ארבעה מאשר הקרב על מנילה, במלחמת העולם השנייה. בסך הכל, בעוד אשר בעבר היה תמיד קל ביותר להביס התקוממויות עירוניות, הרי הדוגמאות הלקוחות מהעבר הקרוב מלמדות שייתכן כי כבר אין זה כך. ממשלות מערביות המעורבות בעימותים דומים צריכות לפיכך ליחס חשיבות רבה יותר לאימונים ולציוד המתאימים במיוחד ללוחמה עירונית, וכן, להקדיש תשומת לב ברורה לתהליכים שנועדו למזער את האבדות האזרחיות ואת ההרס של תשתית עירונית.

ולבסוף, כאשר מדובר בלחימה בערים, יש לחזור ולהדגיש את החשיבות בהשגת ניצחון ב"קרב הנארטיבים". כפי שלמדו האמריקאים לפני כ-40 שנה, במהלך הקרב על הואה, תשומת הלב של התקשורת והבדיקה הציבורית המתעוררת לאחר מכן, מתרחשות לעיתים קרובות הרבה יותר בערים.

צבא ארה"ב לומד כשלים בלחימה לכיבוש מוסול – מייקל גורדון – 15 בדצמבר 2017

אין גישה כוללת ומידית להתמודדות עם שינויים בשדה הקרב, "נכתב בדו"ח. חולשה אפשרית נוספת היא הישענות הצבא על קבלנים, נכתב בדו"ח. קבלנים פרטיים מילאו

תפקיד חשוב בלוגיסטיקה אבל הם פעלו בעיקר במרחב העורפי. החקר שואל, האם אין זה סיכון גדול מדי להיעזר בהם כדי לתמוך בצוותי יועצים צבאיים בשדה קרב רוחש סכנות? "צבא ארה"ב צריך לשקול את הסיכונים המתמשכים בשימוש בקבלנים בלחימה ובסיוע למדינה אחרת" נכתב בדו"ח. רמת האימונים של הצבא בלוחמה עירונית אינה מספקת, טוען הדו"ח, ומציין את הקשיים בתמרון דרך הרחובות הצרים של מוסול נגד אויב חמוש ומחופר היטב. "תרחישיהם של אימוני הלחימה במרחבים עירוניים מוגבלים וסטרייליים מכדי לייצג תנאים כמו אלה שהיו במוסול."

לחימה עוצמתית בתוך מוסול הציבה גם אתגרים לסיוע רפואי. מסוקי הפינוי התקשו לנחות בבטחה בעיר וברחובות ההרוסים, לעיתים היה קשה להסיע את רכבי הפינוי. כתוצאה מכך, בתי חולים שדה נאלצו להיפרס סמוך לקו המגע.

לכוח האווירי האמריקאי הייתה חשיבות עליונה באפשרו לכוחות העירקיים להתקדם, אבל בעיני הביקורת הוא גרם גם לקריסתם של בניינים וכתוצאה מכך היו נפגעים אזרחיים רבים. הדו"ח הבלתי מסווג אינו מציין מה היקפו של הכוח האווירי שהופעל, אבל מונה "שיש שאלות פתוחות", האם החימוש שהושלך על-ידי המטוסים או שוגר מהקרקע היה יעיל "למטרות באזור אורבני צפוף".

החקר מותח ביקורת חריפה על השימוש בעלונים כדי לתקשר עם אזרחי מוסול. רבים מהעלונים תוכננו לשבטים ולקהילות שנועדו לקבל אותם. עלונים אחרים לא הגיעו ליעדם מפני שהצבא העירקי לא תודרך היטב היכן לפזר אותם. כאשר הם הגיעו ליעדיהם התוצאות היו לעיתים הרסניות.

"כאשר עלונים פוזרו בהצלחה בשטח, היה סיכון רב לאנשים... כאשר תושבי מוסול ניסו לאסוף אותם הם הותקפו באש על-ידי צלפי דאע"ש."

פיתוח הבנה הדדית של ההתפתחויות המהירות בשדה הקרב היה אתגר נוסף. לכוחות המיוחדים האמריקאים יש מערכת יעילה לניתוח מידע חזותי. אבל המידע שזרועותיו האחרות של הצבא מסתמכות עליו אינו תמיד איכותי. מטרות ראויות נשללו לעיתים בגלל מידע מיושן. היועצים נאלצו לאלתר ולעיתים שלחו "צילומי מסך כדי לשתף את המפקדות הגבוהות ואת השותפים הקואליציוניים."

יחידות של צבא ארה"ב, שלחמו בקרב המכריע לכיבוש מוסול מידי דאע"ש נתקלו בקשיים בשיתוף מידע חזותי ולעיתים בהבדלים בקריאת שדה הקרב – כך עולה מדו"ח של הצבא.

המסקנה היא חלק מהערכה רחבה המעוררת דאגה באשר ליכולת הצבא לתת מענה לרפני דאע"ש, ההסתייעות בקבלנים פרטיים, ההכשרה והאימונים של הצבא ללחימה בשטחים עירוניים והאופן בו תקשרו יחידות הצבא עם האזרחים הלכודים בעיר.

"לתמונת מצב משותפת יש חשיבות עליונה", אומר הדו"ח בהתייחסותו לקשיים בשיתוף מידע חזותי. "בסיס נתונים חזותיים שונה, גורם לחוסר יעילות ולמיצוי נחות של יעילות קרבית."

הצבא מורגל בניתוח לקחי לחימה, ולכן, לבחינתו את הלחימה הקשה במוסול יש חשיבות מיוחדת. הקרב היה מבחן לסוג לחימה שונה מזה שהצבא ניהל בעירק, סוריה ואפגניסטן בשנים האחרונות – כאשר מרבית הלחימה בקרקע נעשתה על-ידי כוחות מקומיים בסיוע יועצים אמריקאים וסיוע אש אמריקאי.

החקר שבוצע בעזרת קצינים אמריקאים ובריטים הותנע על-ידי גנרל סטיבן טאונסנד, שפקד על הכוח שלחם בדאע"ש במערכה במוסול, שבה גם הצליחו להכניע את דאע"ש. החלק הבלתי מסווג בדו"ח פורסם ב"וול סטריט ג'ורנל".

קולונל מייק פאפאל, ראש המכון ללקחים של צבא ארה"ב, אמר שהדו"ח יסייע בקבלת החלטות בתחומי אימונים, תורת לחימה ובניין הכוח "יסייע לנו ללמד ולעצב את דרכנו לקראת הסכסוך הבא."

שם המבצע היה "מהלומת הנשר"; כאשר החל הקרב באוקטובר 2016, הוטלה משימה קשה על הכוחות האמריקאים ושותפיהם העירקים. על העיר הגנו 3,000-5,000 לוחמי דאע"ש חמושים היטב שהיתה להם שהות של יותר משנתיים להכין את ההגנה, בעיר המונה מאות אלפי תושבים.

הרובע האחרון של העיר נכבש בחודש יולי אשתקד על-ידי העירקים לאחר מערכה שנמשכה תשעה חודשים, שבמהלכה נהרגו אלפים ונסו קרוב למיליון אזרחים. אמנם היה זה ניצחון יקר אבל הוא חולל את נקודת המפנה שגרמה להתמוטטות המדינה האסלאמית.

המאמץ שנעשה על-ידי הקואליציה להנחות את הצבא העיראקי עלה יפה, בעיקרו, מציין הדו"ח. החלטתו של הגנרל טאונסנד לאפשר לאמריקאים המצויים סמוך לקו המגע לכוון תקיפות מהאוויר, סייע רבות להצלחה העירקית. מספר תוכניות בטכנולוגיה בסיסית סייעו גם הן. ארה"ב סיפקה דחפורים משוריינים לעירקים, ואלה שימשו לפריצת ביצורים ודרכים בלחימה בדאע"ש. הדחפורים היו מוצלחים עד כדי כך שהפכו למטרות עיקריות בעיניהם של לוחמי דאע"ש.

אבל הדו"ח שהתמקד בטקטיקה של קו המגע יותר מאשר באסטרטגיה של הלחימה, מציג גם כשלים משמעותיים. תגובות הצבא על איומי הרחפנים של דאע"ש היו איטיות. "לצבא ארה"ב